

CORRELLINGUA

MANIFEST 2022

Allà dalt, als peus de la serralada que mossèn Jacint Verdaguer immortalitzaria en versos eternament vibrants, allà dalt, als peus del Canigó, se sentiren els inicials balbuceigs de la llengua. I d'aquesta epifania i prodigi alhora ja en fa més de mil anys: arbre, casa, blat, dona, torrent... Eren com els balbuceigs d'un xiquet de bolquers que aprèn les primeres paraules de la mà de la mare i del pare: arbre, casa, blat, dona, torrent. La llengua encara no tenia nom ni tampoc els seus parlants, però creava lligams inèdits: ploraven i reien amb les mateixes paraules, sembraven i feien l'amor amb les mateixes paraules, enterraven els morts i construïen monestirs amb les mateixes paraules. La llengua els posà en la senda d'uns deures comuns, d'unes obligacions col·lectives i d'un destí compartit. Entorn de la llengua anava perfilant-se a poc a poc un «poble». I arribà el dia que a la llengua li posaren un nom: «català», i el poble va ser conegut amb el mateix nom.

Llengua i poble, en perfecta comunió, van créixer i assoliren una maduresa formidable. La llengua ressonava lliure pertot, de Perpinyà a Oriola i de Mequinensa a Alaior, sense que res ni ningú en privara l'ús: «són vers catalans e parlen del bell catalanesc del món», va dir Ramon Muntaner. Trobadors i joglars en feren cant melodiosos, mentre que Ausias Marc, el cavaller de Gandia, la va fer retrunyir com el rugit d'un volcà en erupció: «a temps he cor d'acer, e de carn e de fust». Més viva que mai, dins la llengua cabia tothom, els qui hi duïen anys i panys i els recentment immigrants a la recerca d'un futur. El català s'escoltava en tots els ports del Mediterrani, i a les corts d'Occident i dels sultanats àrabs arribaven cartes escrites pels nostres reis. Dos papes Borja, Calixt i Alexandre, dugueren la llengua fins a les estances del Vaticà.

Aquesta vivesa interna i externa va quedar bruscament interrompuda. La llengua continuava el seu curs alegre i desinhibit, però començà a acusar esquerdes, dubtes i dimissions incipients entre les elits, que anirien eixamplant-se i minvant la seguretat dels seus parlants. Quan el rei Borbó, amb la Nova Planta, va prohibir l'ús del català en l'àmbit públic, gairebé pronunciava una sentència de mort. Fora de l'administració, de la justícia, de l'escola i la universitat, la llengua reculava, es regionalitzava, agonitzava.

El miracle ha sigut salvar la llengua, salvar els mots, contra la dèria uniformadora de l'estat espanyol, que s'alimenta amb pinsos de nacionalisme exacerbat i supremacia lingüística. La batalla ha tingut, té i continuarà tenint episodis ignominiosos, coercions permanents, menyspreus intolerables, però, cabuts, ara i adés hem reeixit, reeixim i reeixirem contra tota mena d'adversitats.

Joan Fuster ens subministrà moltes de les raons per a la nostra tossuderia. Arreu dels Països Catalans l'hem recordat enguany, en el centenari del seu naixement. Ell ens va dir: «la llengua és la nostra nació», perquè és el marcador essencial de la identitat col·lectiva que agermana la gent de Catalunya, les Illes i el País Valencià. I, com fa mil anys al peu del Canigó, d'on baixa cada any aquesta flama que ens il·lumina, dins la llengua no hi sobra ningú, per raons ètniques, polítiques, socials o de gènere. A l'ombra de Fuster, sota la seua empena, hem avançat molt, però encara queda molt camí per recórrer, en un panorama inquietant de globalització i entronització d'idiomes dominants en els mitjans de comunicació i d'entreteniment de masses. Ara i ací ho proclamem de viva veu i sense vergonya, sense haver de demanar permisos: ho volem tot en la nostra llengua, en tots els àmbits de la vida. Les paraules ens retornen a un passat i projecten el futur: arbre, casa, blat, dona, torrent! I com deia el poeta de Sinera: «Que els pins volen terra lliure i els vents criden llibertat».

(Text de Ferran Garcia-Oliver)